

Vesten vs. Iran og Afghanistan: Myter og realiteter

Skrevet af: **Anders Lundkvist** | Offentliggjort: 01. oktober 2009

For nylig vedtog FN's Sikkerhedsråd, på initiativ af præsident Obama, en udtalelse, hvor visionen er en atomvåbenfri verden. Det er der for så vidt ikke noget nyt i, for det udtales også i ikke-spredningsaftalen, der stammer fra 1968. I begge tilfælde er budskabet dobbelt: Aktuelle atommagter, med USA og Rusland/Sovjetunionen i spidsen, skal nedruste atomart, og ikke-atommagter skal forblive dette. Noget for noget, for det er jo svært at begrunde, at andre lande ikke må blive som én selv.

Ikke-spredningsaftalen kan ikke siges at have været en succes. Der kom ikke meget ud af stormagternes nedrustning, og siden 1968 har vi fået en række nye atommagter, nemlig Indien, Pakistan og Israel. De to første måtte døje med lidt sanktioner et par år, men så var det glemt, fordi USA havde en interesse i et godt forhold til de to lande. Israel valgte den smarte taktik ikke officielt at anerkende våbnene, således at landet ikke kan rammes af Folkeretten, samtidig med at man ikke ulejligede sig med at skjule den faktiske tilstand, således at naboerne i Mellemøsten ikke skulle være i tvivl om det ultimative styrkeforhold.

Iran kunne have valgt den samme taktik, men har faktisk tilsluttet sig ikke-spredningsaftalen (det er frivilligt) og må derfor underkaste sig inspektioner og risikere sanktioner. Derfor er Israels atomvåben et ikke-emne, mens Irans - mulige - våben er en skandale. Sikkerhedsrådets udtalelse er da også blevet tolket som vendt mod Iran - snarere end som en fordømmelse af Israel eller en opfordring til USA og Rusland om at få gang i nedrustningen.

Vi kan hurtigt blive enige om at atomvåben er noget skidt, men situationen i Mellemøsten er altså denne:

Israel har atomvåben, hvilket stiltiende accepteres af de betydende spillere i 'det internationale samfund'. Dette til trods for at landet har noget af en rekord med hensyn til aggression overfor deres nabolande, sidst krigen mod Libanon for et par år siden. Israel er erklæret kolonialistisk (bosættelserne på Vestbredden) og har bygget en mur, der tyvstjæler en pæn luns af Palæstina. Som besættelsesmagt har landet umuliggjort normalt økonomisk og andet liv for indbyggerne. Det hele i strid med al international lov og ret, og fordømt utallige gange af FN. Dét land må gerne have atomvåben, selv om dette synderegister kan give bange anelser om, hvad de måtte bruges til.

Iran må ikke få atomvåben, selv om atomtruslen fra Israel vel nok kunne begrunde det. Og selv om landet ikke i hundreder af år har angrebet andre lande. Tværtimod har det flere gange været offer for imperialistisk og anden aggression: 1) Før 1. Verdenskrig opdelt Rusland og England landet i indflydelsessfærer,¹ 2) i 1953 kuppede CIA den demokratisk valgte leder (Mosaddeq), til fordel for engelske og amerikanske olieinteresser, 3) i 80'erne blev landet angrebet af det USA-støttede Irak (under Saddam Hussein), og 4) i præsident Bush's regeringstid skortede det ikke på trusler om aggression mod dette led i 'ondskabens akse'. Ihukommende denne historie bør det ikke undre, hvis Iran faktisk arbejder på at få atomvåben for at afskrække Israel og USA fra angreb.

Hvis diskussionen i Vestens medier viser noget, er det at hykleriet og dobbeltmoralen ikke kender nogle grænser. Så lad os glemme moral, demokrati, Folkeret og andre irrelevante ting, når det drejer sig om at forstå hvad der sker i Mellemøsten. Lad os glemme ideerne og lad os se på realiteterne, nemlig interesserne og magten.

Kast et blik på et kort. Man vil da opdage at Iran, Irak og Afghanistan af skæbnens ugunst er placeret nogenlunde lige så uheldigt, som Polen alle dage har været det.

De tre lande ligger lige øst for Vestens (Natos) interessesfære i den arabiske verden, hvis diktaturer sidder rimeligt solidt på magten, takket være militær, økonomisk og politisk støtte fra USA.

På den anden side - mod øst - har vi Indien og ikke mindst Kina. Forholdet mellem USA og Kina vil uvægerligt skærpes, efterhånden som kinesiske interesser vinder frem i Afrika og Latinamerika, og efterhånden som Kinas økonomiske magt vokser og truer USA's hegemoni; på et tidspunkt bliver Kina stærkt nok til at holde op med at finansiere en pæn del af USA's forbrug og investeringer, og så ryger dollarens rolle som global super valuta. Når denne modsætning skærpes, kunne det være rart at have militær og politisk kontrol med de tre nævnte 'grænselande'.

Mod nord ligger Rusland, som i dag er relativt svagt, men hvor længe? Derfor kunne det være hensigtsmæssigt at fuldkommengøre Vestens omringning, der blev begyndt med Østeuropas optagelse i Nato. Især hvis Rusland og Kina danner en akse.

Dette er Vestens (NATO's) *geostrategiske interesse* i de tre lande. Derfor udbygges Bagram og en anden base i Afghanistan til at blive permanente;² det samme sker måske i Irak, trods aftalen om at amerikanske tropper skal være ude af landet i december 2011.³

Så er der de *økonomiske interesser*.

Som bekendt har Irak og Iran masser af olie, hvilket Vesten ikke kan være ligeglad med, og slet ikke med at Kina nylig har udbygget sine olieaftaler med Iran. Mod nord har vi oliefelterne omkring det Kaspiske Hav. Dette er traditionel russisk interessesfære, men USA har især siden 2001 udfordret Rusland her. Georgien er blevet en noget vaklende amerikansk forpost. USA fik i 2001 baser i Usbekistan, men blev smidt ud i 2005; her som i flere andre af regionens lande er der en intens konkurrence med Rusland om indflydelse.

Afghanistan har ikke olie, men er strategisk vigtigt som transitland. Rusland ser selvfølgelig helst at regionens olie føres gennem Rusland, mens Vesten foretrækker rørledninger gennem Georgien og Tyrkiet. Eller måske gennem et venligtsindet Afghanistan (og Pakistan) ned til det Indiske Ocean; før 2001 forhandlede den daværende Taleban regering faktisk om noget sådant med et par amerikanske olieselskaber. Kina har også udvist interesse i en rørledning gennem Afghanistan (der er ikke mange kilometer mellem Afghanistan og Kina).

Endelig er der den mere defensive vestlige interesse i at *undgå terrorangreb* fra al-Qaeda. Dette var den udtrykkelige - og eneste - begrundelse for det oprindelige angreb på Afghanistan i 2001. Dette mål mislykkedes som bekendt, idet bin Laden ikke blev fanget og al-Qaeda nu er tilbage i Afghanistan (og Pakistan). Terrorbekæmpelse indgår stadig som begrundelse for krigen (for Dansk Folkeparti er det den eneste begrundelse), men denne begrundelse er utroværdig. Taleban er en afskyelig bevægelse, men den er lokal, dvs. ikke rettet mod udlandet. Og al-Qaeda er overalt i verden, så en lokal krig giver ikke mening som modforanstaltning, snarere tværtimod eftersom den formentlig, takket være krigens ulykker for civile, skaffer flere rekrutter end døde al-Qaeda folk.

Så hvorfor er Danmark og Vesten i krig i Afghanistan?

Det er som sagt næppe terrorbekæmpelse; Pentagon og Co må være for kloge til at tro på det. Så er der den idealistiske hypotese om at vi vil udbrede demokratiets velsignelser til de uoplyste og undertrykte. Det har vi ikke hørt meget om efter det nylige præsidentvalg; det var så vigtigt at valget forløb ordentligt, at EU dagen efter var ude med en glad melding om just dette, men snyderiet har åbenbart været så massivt, at det ikke kunne holdes skjult.

Så hvorfor er vi i Afghanistan? Hvorfor kæmpe i en krig, hvor chancerne for sejr synes at blive mindre dag for dag? Og mere generelt: Hvorfor den massive omprioritering fra civil til militær indsats, som vi har oplevet i Danmark siden 2001?⁴

I denne kommentar har jeg forsøgt mig med et par svar. Man vil ikke finde sådanne svar, eller blot

små antydninger i retning af en magt- og interesseanalyse, i de danske medier. Derfor vil det forblive en gåde for de fleste, hvorfor vi ofrer danske soldater i Afghanistan.

Noter:

¹Gennem hele 1800-tallet kæmpede det Russiske og det Britiske Imperium om indflydelse i Afghanistan. Rusland trængte ned i Centralasien og erobrede lidt territorium i det nordlige Afghanistan, og briterne frygtede at dette kunne true Indien. Det mislykkedes imidlertid - i to katastrofale militære kampagner omkring 1840 og 1880 - at sikre kontrol med landet. Før 1. Verdenskrig drev Tyskland de to imperier i armene på hinanden ved at planlægge en jernbane til Bagdad og generelt ved at søge indflydelse i Tyrkiet og Mellemøsten. Derfor kom det til en aftale mellem Rusland og England i 1908; udover at dele Iran i indflydelsessfærer, blev man enige om at England kunne bestemme Afghanistans udenrigspolitik, dog ikke i Russisk-fjendtlig retning. Aftalen var central for dannelsen af Ententen mellem England, Frankrig og Rusland, vendt mod Tyskland og Østrig-Ungarn, således at verdenskrigens alliancer nu kom på plads.

²Se

[http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_\(2001%E2%80%93present\)#Possible_long-term_U.S._role_.26_military_presence](http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_(2001%E2%80%93present)#Possible_long-term_U.S._role_.26_military_presence)

³Se

http://en.wikipedia.org/wiki/Post-invasion_Iraq,_2003%E2%80%932009#U.S._permanent_facilities.

Trods den nævnte aftale har Robert Gates, USA's forsvarsminister, udtalt at han forventer 'perhaps several thousands of American troops' i Irak efter 2011.

⁴Jf. Knud Vilby's artikel i Kontradoxia: <http://www.modkraft.dk/spip.php?article11507>. Her hedder det bl.a.: "For ti år siden brystede Danmark sig internationalt af, at vi brugte lige så mange penge på civil sikkerhedspolitik som på militær. Fra 2010 bruger vi vel - slag på tasken - 50 pct. mere på det militære end på det civile, og det på et tidspunkt, hvor man i den politiske retorik taler rigtig meget om klimakrisen."